

Diese zu fixieren, ist in der Tat nötig; denn wenn auch diese Form durch internationale Beschlüsse vorgeschrieben ist, so wird sie nicht immer beherzigt. Daher hat Werner mit Recht in seinem Wörterverzeichnis (biologischer, zoologischer, botanischer und anatomischer) Fachausdrücke (Seite 81—442) auch besondere Formen erwähnt, z. B. *Leukaemi*, *Bakterien*, *Leukozyt*, *Pleura*, *Foetus (Fetus)* *Phellodendron*, *Boophilus*, *Phrynus*, *Rhinoceros*, *Schoenus*, *Thymus*. Man sieht, daß lateinische und griechische Formen durcheinandergehen.

Werner erklärt solche Fälle a. a. O. . . so, daß sie auch der Laie versteht².

Abgesehen von der sachlichen (biologisch-medizinischen Seite) sind die (in der Wörterliste) philologisch gegebenen Etymologien nicht nur klar, sondern sie halten auch der strengsten philologischen Kritik stand.

Seine Analysen ermöglichen dem Benutzer, den ganzen Umfang der Bedeutungen zu erfassen. Die üblichen Wörterbücher verzeichnen natürlich (wenn sie gut sind) alle Bedeutungen einschließlich der Übertragungen; aber da muß sich der Benutzer die Bedeutung mühsam herausklauben, die für die breffende Nomenklatur in Betracht kommt.

Philologisch gut ist ferner, daß der Verfasser auf Homonyme aufmerksam macht, z. B. auf die (zur Zusammensetzung gebrauchten) Wortstämme, wie lat. *crin-* (crinis-Haar) und griechisch *krin* (*krinon*=Lilie; wozu noch kommt, daß der griech. Stamm *krin-* auch von *krino* (=scheiden) kommen kann).

Das Buch von Werner ist also auch für Philologen wichtig und lehrreich. Der Druck ist sehr gut; lediglich auf Seite 206 ist ein Druckfehler ($\gamma\lambda\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ statt $\gamma\lambda\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$) zu entdecken, doch wird kein Adept darüber stolpern, da das lateinische Wort *glutaeus* dahinter gebucht ist.

G. Kahlo, Leipzig und Cottbus.

Др БОГДАН М. СТЕВАНОВИЋ: *Историја хеленске књижевности*, од Александра до Јустинијана. Научна књига, Београд, 1968.

Одједи античке књижевне, научне и философске мисли кроз историју српске културе били су до пре неколико деценија готово непроучени. Уколико је на њих и указивано, то је долазило узредно, спорадично. Систематски се тога прихватио стваралачки инспиративни хеленист српски, узорни етичар и врсни преводилац најбољих духовних остварења антике Милош Н. Ђурић. Испуњавајући ову вишевековну празнину у проучавању античког наслеђа код нас, он је, поред већег броја компаративних студија из античке и наше прошлости, 1951. године објавио *Историју хеленске књижевности* у времену политичке самосталности Хеладe. Био је то, уз систематско излагање историје ове прве европске књижевности, истовремено и узор како треба писати једну савремену историју књижевности на основу прилога и сазнања до којих је стигло новије компаративно проучавање књижевности. „Хеленски стваралачки дух — каже М. Ђурић — нигде се није манифестовао тако снажно као у књижевности, те је зато хеленска књижевност најдуже и утицала на уобличавање духовне културе доцнијих покољења“. Имајући то на уму, он не пише само уџбеник за оне који се баве античким студијама, већ приручник за слависте, романисте и све оне радозналце који желе да се обавесте о стању науке у области историје хеленске књижевности. „Осим тога, читалац овога дела сазнаће и многе драгоцене појединости које се односе на везе између најстарије европске књижевности с једне и наше старије и новије књижевности с друге стране, као и о старијим и новијим радовима наших стручњака и преводилаца у области хеленске књижевности“ — стоји у *Појрајној речи* М. Ђурића. И управо од овог схватања и аутори *Прегледа римске књижевности* (1963), М. Будимир и М. Флашар, као и Богдан М. Стевановић, у својој *Историји хеленске књижевности*, на коју, иако релативно касно, скрећемо пажњу читалаца.

² Vergl. auch die *Erläuterung des Alphabets* S. 25—30.

Значај сјауре грчке појкласичне књижевности, њена подела, важнији њени извори и значајнија лиуературу о њој битне су премисе од којих Б. Стевановић полази у излагању књижевно-историјске, философске и научне мисли у периоду од Александра до Јустинијана (око 223. г. пр н. е. до 529. н. е.).

Периодизација хеленске појкласичне књижевности прво је питање којим аутор чини нов прilog науци о књижевности. Тражећи, наиме, прегледнији, одређенији и систематскији приступ излагању материје, Б. Стевановић напушта традиционалну поделу на два доба — *хеленистичко* и *римско*. Он управо даје своју поделу на четири периода: 1) *доба цветања хеленистичке културе*; 2) *доба пропадања грчких трагова*; 3) *римско доба* и 4) *ирелазно или рановизантијско доба*. Предложена периодизација, у односу на ранију, знатно је одређенија како у разграничавању на успон и пад хеленистичке културе, тако и на прецизирање њених крајњих досезања, али само до у рановизантијско доба, а не на цео византијски период, како су то раније узимали неки историчари књижевности (као Рајт, на пр.).

Сужавање тематике, карактеристично за готово све књижевне врсте појкласичне књижевности, условило је психолошко продубљивање карактера и приказивање праве природе човекове; нова атичка комедија, на пример, веома је развила заплет радње и продубила обраду карактера. У делима ове књижевне врсте све више нестају елементи митологије: обични смртни људи заузимају место богова и хероја. Отуда и знатан утицај нове атичке комедије, односно њене римске прераде (Плаут, Теренције), на развој модерних књижевности (Молијер, Држић, Сетрија).

Најстарија веза између новоатичке комедије и наших књижевности пада у 13. век, када је рукопис збирке *Менандрове изреке* у прозном преводу дошао и у стару српску књижевност. Уз ово сазнање, било би добро да нас је аутор упутио и на Ватрослава Јагића, који је о томе писао у раду *Разум и философија из српских књижевних сјаурина* (Споменик СА XIII/1892).

Сваки период и књижевна врста дати су у овој књизи на основу најсавременије литературе и научних резултата, на основу најновјијих, макар и фрагментарних открића појединих до скоро непознатих дела позне антике и њихове текстолошке анализе. Свако поглавље обогашено је библиографијом најодбрањенији прилога проучавању ове још увек недовољно проучене епохе античке књижевности. Посебно су илустративни наши преводи одабраних места из дела неких значајнијих писаца овога доба. Пропуст је само што читалац при томе не ретко остаје необавештен у чијем преводу управо чита дотични одломак у прози и стиху. Тако на пр. за Теокритову поезију налазимо у преводу две његове идиле — *Тирис* и *Сиракужанке*, али се не види да ли је то пишчев превод или некога од ранијих преводилаца — Стевана Јосифовића, Владоја Дуката или неког М. Ј. М., тачније М(илана) Ј. М(ажнера), како је требало разрешити иницијале једнога од наших познатијих класичара с краја прошлога века. — У недоумици смо такође ко је преводилац и у наведеним примерима из Плутарховог стваралаштва, како у одломку из биографије Марка Антонија, тако и у спису *Како младии иреба да чииа иесничка дела*, узетом из *Еиичкој зборника*.

Да се *Еиичким зборником* служио и наш Доситеј Обрадовић у *Собранију*, аутор се позива на истраживања В. Чајкановића, долајући да овај „упоређује Плутарха са Доситејем (*О Доситејевијим грчким и римским изворима*, 1911), који је 1808. г. превео из *Еиичкој зборника* ове списе: *Зрцало суйружества* и *О васиитанији гешеј*“. Доситеј, међутим, никако није и не може бити преводилац наведених Плутархових списа, публикованих доиста исте 1808. године у Будиму, али у преводу Географија Захаријевића (*Зерцало суйружества*) и Јоана Рукослава (*О васиитанији гешеј*). Ова пишчева необавештеност морала је потети са неког другог извора, а не од Чајкановића који у наведеном раду крајње обзириво каже само на које нас списе *ојомињу* неке главе Доситејевог *Собранија*.

Напоследку, тај свакако једини већи пропуст, ове за непуних двадесет година треће, комплементарне књиге историје античке књижевности код Срба, није само пишчев. Он нам само показује да су многи страни одједи и инверсна прожимања у култури наших народа недовољно осветљени и да наша компаративистика још увек чека свог посленика веће акрибије.

М. В. Сјајановић, Београд.